

24.10.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Viitteenne HE99/2025

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Etelä-Karjalan liitto kiittää valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostoa lausuntomahdollisuudesta koskien talousarvioehdotusta 2026.

Lausuntonamme toteamme seuraavaa:

EU:n alue- ja rakennepoliitiikan toteuttaminen -Painotukset ja kipupisteet

Aluelähtöinen kehittämispolitiikka nojaa Suomessa EU:n alue- ja rakennepoliitiikan rahoitukseen. Valtion budjetissa ei ole Suomen omaa vuosittaista kehittämisrahoitusvälinettä. Tilanne korostaa entisestään EU:n alue- ja rakennepoliitiikan merkitystä alueiden elinkeinojen uudistumisen, osaamisen ja työllisyyden vahvistamisessa, mihin rahoitusta tarvitaan jatkossakin. EU:n alue- ja rakennepoliitiikalla on Etelä-Karjalassa kehitetty pitkäjänteisesti muun muassa sähkötekniikan alaa, johon on syntynyt ja sijoittunut uutta yritystoimintaa ja josta on tullut maakunnan selkeä vahvuusala.

EU:n alue- ja rakennepoliitiikan maakuntakohtainen rahanjako on ollut Kaakkois-Suomen kannalta ongelmallinen. Suuraluekohtaiset erot rahoitustasossa ovat valtavia, eivätkä perustu maakuntien välisiin todellisiin kehityseroihin. Vaikka Etelä-Karjala sijaitsee Itä-Suomen ja Venäjän välissä ja on kehityshaasteiltaan samankaltainen kuin itäisen Suomen muut maakunnat, Etelä-Karjala on Suomen EU-jäsenyyden alusta alkaen kuulunut Etelä-Suomen suuralueeseen. Tämä on tarkoittanut sitä, että Etelä-Karjalan saama EU:n alue- ja rakennepoliitiikan rahoitus on vain noin kolmanneksen naapurimaakuntaan Etelä-Savoon verrattuna.

Muuttunut geopoliittinen tilanne alleviivaa entisestään elinvoimaisen kaakkoisrajan merkitystä. Etelä-Karjalan ja Kaakkois-Suomen sijainti on erittäin geostrateginen, mistä kertoo esimerkiksi se, että noin 200 kilometrin mittaisesta raja-aidasta 140 kilometriä rakentuu Kaakkois-Suomen alueelle. Elinvoimainen raja-alue luo myös rajaturvallisuutta.

Etelä-Karjalan elinvoimaan kohdistuu nyt kuitenkin suuremmat paineet kuin vuosikymmeniin. Alueemme elinkeinorakenteen perinteiset vahvuusalat, metsäteollisuus ja matkailu, ovat molemmat kärsineet erittäin pahasti muuttuneesta geopoliittisesta tilanteesta ja aluetalouden uudistuminen on välttämätöntä. Työttömyys on huomattavasti maan keskimääräistä korkeammalla tasolla ja konkurssien määrä on moninkertainen valtakunnan tasoon verrattuna.

EU:n komissio antoi mahdollisuuden avata kuluva ohjelmakauden EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmia huomioiden turvallisuusympäristön muutoksen. EU:n komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen elokuun lopulla Suomessa vieraillessaan nosti esille koheesiopoliitiikan joustomahdollisuuksien hyödyntävän itärajan alueiden turvallisuutta ja elinkeinoja.

24.10.2025

Valtioneuvoston 9. lokakuuta 2025 tekemän päätöksen perusteella ohjelman Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston rahoitusta uudelleen kohdistetaan uusiin erityistavoitteisiin noin 300 miljoonaa euroa (ml. kansallinen vastinrahoitus). Uudet ohjelman erityistavoitteet ovat:

- Puolustusteollisuutta ja kaksikäyttöisyyttä tukevan teollisuuskapasiteetin vahvistaminen (n. 90 milj. euroa).
- Sotilaallista liikkuvuutta edistävän kaksikäyttöisen liikenneinfrastruktuurin kehittäminen (n. 210 milj. euroa).

Valtioneuvoston tekemällä ohjelmamuutoksella Suomi hyödyntää EU:n tarjoamia mahdollisuuksia vastata Venäjän aiheuttamiin haasteisiin, mutta Etelä-Karjalan liiton näkemyksen mukaan tekee sen tavalla, jolla heikennetään entisestään itärajan aluetaloutta ja uudistumismahdollisuuksia, sillä

1. rahoitusta ohjataan lähtökohtaisesti valtion rahoituksen piiriin kuuluvaan infrastruktuuriin ja
2. rahoituksessa ei noudateta enää maakuntakohtaisia rahoituskehyksiä.

Esimerkiksi Etelä-Karjalan rahoitusosuus ohjelmamuutoksesta, noin 4,5 M€, on jatkossa käytettävissä koko Etelä-Suomen alueella, eli vaikkapa Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kanta-Hämeen puolustusteollisuuden yritystukiin. Kaakkoisrajan läheisyydessä puolustusteollisuus ei luonnollisestikaan ole vahvuusala ja myös sotilaallisen liikkuvuuden kohteet on ennakoitu painottuvan muualle kuin itärajan alueille.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan entisestään pienenevää rahoitusta emme vallitsevassa, sosioekonomisesti erittäin haastavassa Etelä-Karjalan tilanteessa hyväksy. Huomionarvoista valtion talousarvioehdotuksen osalta myös on, että ohjelmamuutos ei näy siinä vielä lainkaan, vaikka muutokset ohjelman rahoituksessa ja sisällöissä koskettavat jo ensi vuotta.

Talousarvioehdotukseen sisältyvistä Interreg-ohjelmista toteamme myös, että nykytilanne ei tue itärajan alueiden kilpailukykyä ja taloudellista kehitystä. Kaakkois-Suomen ja Venäjän välistä Interreg-ohjelmaa ei ymmärrettävästi enää toteuteta, mutta näemme epäoikeudenmukaisena sen, ettei varoja saatu pidettyä täysimääräisesti Kaakkois-Suomessa, vaan rahat ovat valuneet Central Baltic-ohjelman kautta hyödynnettäväksi laajalti Itämeren alueilla.

Tulevalla EU-ohjelmakaudella 2028+ toivomme kaiken kaikkiaan Kaakkois-Suomen tilanteen parempaa huomioimista niin Interreg-ohjelmissa kuin koko EU:n alue- ja rakennepolitiikassa. Myös yritysten investointeja koskeva tukiprosentti tulee saattaa yhdenmukaiseksi kaikille itärajan maakunnille. Tällä hetkellä Lappeenrannan seutukunnan alueella toimivat pienet yritykset saavat investointeihin enintään 20 % investointituen, kun esimerkiksi Kuopiossa tai Oulussa tukiprosentti voi olla enintään 40 prosenttia.

24.10.2025

ELY-keskusten muutos alueellisiksi elinvoimakeskuksiksi -Muutoksen vaikutukset maakuntien liittojen näkökulmasta

Elinvoimakeskuksia koskeva lainsäädäntö on mahdollistava, kuten maakunnan liittojenkin lainsäädäntö. Etelä-Karjalan liitto näkee tärkeänä, että roolit ja vastuut eri toimijoiden välillä ovat selkeät ja kumppanuuteen perustuva työ tehokasta. Elinvoimakeskusten työn on oltava aidosti poikkihallinnollista, eikä jyrkästi sektoriohjattua. Sektoriohjauksen voimistumisesta on näkynyt merkkejä, kun elinvoimakeskuksia on organisoitu. Se ei ole toivottava kehityssuunta aluekehittämisen tavoitteiden kannalta.

Etelä-Karjalan näkökulmasta merkittävä muutos elinvoimakeskusten osalta on se, että jatkossa Kaakkois-Suomen elinvoimakeskuksen muodostaa kolme maakuntaa: Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Päijät-Häme. Kaakkois-Suomen elinvoimakeskuksesta tulee ainut alue, jonka kaikilla maakunnilla ei ole yhteistä maarajaa, eikä näiden kolmen maakunnan välillä ole myöskään vahvaa toiminnallista yhteistyön kulttuuria, vaikka korkeakoulurakenteet alueita yhdistävätkin. Elinvoimakeskuksen laajeneminen Päijät-Hämeeseen tuo jälleen yhden maantieteellisen alueen lisää jo ennestään moninaisiin aluerakenteisiin.

Aluekehittämisessä on kyse alueiden vahvuuksiin perustuvasta kehittämisestä, jossa keskeistä on paikallisten olosuhteiden tuntemus. Etelä-Karjalan liitto korostaa, että aiempaa laajemmilla valtion aluehallinnon rakenteilla tulee pystyä varmistamaan aito aluelähtöisyys ja varmistamaan myös reuna-alueiden kehitys. Konkreettinen keino tähän olisi se, että käytettävissä olevat EU-varat myös maaseuturahaston osalta allokoitaisiin maakuntakohtaisiksi kehyyksiksi.

Muutos työvoimapaalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä valtiolta kunnille tulisi huomioida ESR-rahoituksen välittävän toimielimen vastuissa. Etelä-Karjalan liiton näkemyksen mukaan muuttuneessa tilanteessa ESR-rahoitus olisi luontevammin maakuntien liittojen vastuuseen kuuluvaa toimintaa.

Lisätietoja: Maakuntajohtaja Satu Sikanen, satu.sikanen@ekarjala.fi, 0400 661 318.

Etelä-Karjalan liitto

Satu Sikanen
maakuntajohtaja